

AZ ISKOLAI FÉLELMEK KVALITATÍV VIZSGÁLATA

Rapos Nóra

ELTE, Pedagógiai és Pszichológiai Kar, Neveléstudományi Intézet

Kulcsszavak: iskolai félelmek, kvalitatív vizsgálat

Életünk minden területén megfigyelhető az érzelmek mindent átható természete. S bár az információk elsődlegessége látszólag hangsúlyosabb szerephez jut környezetünkben, valójában gyakorta az információk halmazából is érzelmi érintettségünktől meghatározottan válogatunk. Épp ezért lehetséges, hogy az érzelmek évszázadok óta folyamatosan megújuló témája a különböző tudományterületeknek, s talán pont ez az oka annak is, hogy a szerteágazó elméletek mellett még igen sok a megválaszolatlan kérdés.

Az érzelmekutatások többsége kvantitatív vizsgálatok eredményeit összegzi, így alakult ez a félelmek esetén is. A kvalitatív kutatási stratégia választását jelen esetben döntően az motiválta, hogy a gyermek személyét állítottuk az iskolai félelmek középpontjába. Olyan módon igyekeztünk megérteni a már rendelkezésünkre álló eredményeket, hogy közben elfogadtuk, hogy a gyermek maga is értékelő, konstruáló, jelentésadó lény, így félelmeit leginkább az ő személyes narratívumain keresztül ismerhetjük meg. A kvantitatív vizsgálati eljárást az is indokolta, hogy az érzelmeinket leginkább közvetett úton lehet vizsgálni, hiszen nehéz őket verbalizálni, visszaidézni, s talán még nehezebb a klasszikus formában alkalmazott kérdőívek kérdéseire válaszolni. Ezért olyan, a pedagógusok számára is alkalmazható módszereket kívántunk keresni, amelyek közelebb engednek a tanulók iskolai félelmeinek közvetlenebb megértéséhez.

A vizsgálat célja egyrészt a korábbi kvantitatív kutatások eredményeit rendszerezve csomópontokat alkotni az iskolai félelmek kvalitatív vizsgálatához; másrészt olyan kutatási eljárások kipróbálása, amelyeket még nem, vagy ritkán alkalmaztak a félelmek pedagógiai szempontú értelmezésében.

A vizsgálat módszerei: Metafora-vizsgálat, fókuszcsoporthoz beszélgetés, szülői–tanulói nézetek megismerésére irányuló mélyinterjúk. Ezeket egészítette ki az érzelmekutatások során már alkalmazott forgatókönyv-vizsgálat, amelynek speciális iskolai vonatkozásait értelmeztük.

A vizsgálat eredményei: A fenti módszerek komplex alkalmazásával mód nyílt az iskolai félelmek okának több szintű, átfogó pedagógiai értelmezésére. Így meghatározhatóvá váltak társadalmi-, családi-, tantermi- és személyiségbeli tényezők és ezek összefüggései. A kutatás során alkalmazott módszerek, s általában az ezeket generáló kvalitatív szemléletű vizsgálatok, bár korlátozták az eredmények általánosíthatóságát, lehetővé tették az érzelmi élmény személyes tartalmának feltárását. Ez a többlet mindenképp támogathatóvá teszi az érzelmekutatások során e módszerek alkalmazását is az eddig ismert eljárások mellett.

A vizsgálat során hangsúlyosabb szerephez kívántuk juttatni a közvetlen pedagógiai folyamatban az érzelmek szerepét, hiszen elképzelésünk szerint ez teszi lehetővé azok megértését is. Jelen esetben az iskolai félelmek okainak pontosabb ismerete teremtett alkalmat arra, hogy azok adaptív felhasználására és leküzdésére pedagógiai módszereket keressünk.